Муқәддәс Китап

Инжил 14-қисим

«Тесалоникалиқларға «2»»

© Муқәддәс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчә Муқәддәс тәрҗимиси»

Инжил 14-қисим

«Тесалоникалиқларға «2»»

(Расул Павлус Тесалоника шәһиридики жамаәткә язған иккинчи мәктуп)

Кириш сөз

Тесалоникадики жамаәтниң туғулуш жәрияни вә арқа көрүнүши тоғрилиқ оқурмәнләр «Тесалоникалиқларға йезилған биринчи мәктуп»тики «кириш сөз»имиздин мәлумат алалайду.

Ишинимизки, расул Павлусниң ушбу хетини алдинқи хетидин узун өтмәйла әвәткән; униңға испат, хәтниң бешида салам йоллиғучилар охшашла үч зат — Павлусниң Өзи, Тимотий вә Силастин ибарәт еди. Худа йолида дайим расуллуқ хизмитидә уян-буян чепип жүридиған бу үчи узун вақитларғичә бир жайда жәм болалмайтти.

«Биринчи хәт»ни Тесалоника шәһиригә апарған киши Коринт шәһиригә, Павлусниң йениға тезла қайтип кәлгән, шундақла униңға жамаәтниң йеңи хәвирини йәткүзгән болса керәк. Павлус бу кишидин, жамаәттики бәзиләрниң биринчи хәттики «Рәб Әйсаниң дунияға қайтип келиши» тоғрилиқ тәлиматлирини (4:15-17, 5:4-6) икки қолиға тайинип жан беқиштин ваз кечишниң баниси қиливалғанлиғидин хәвәрдар болди. Улар: «Мәсиһ Өз падишалиғини бәрпа қилишқа тез арида дунияға қайтип келиду, шуңа жан беқишқа өзимизни упритишниң немә һажити?!» дәп ойлиған болса керәк. Бәзиләр «Мәсиһниң қайтип келиши» тоғрисидики тәлимни чүшинип йәтмигән, йәнә бәзилири шүбһисизки, униңдин бекар тәләпликтә лағайлап жүрүшкә банә тапқанлиғидин хошал болушуп кәткән.

Шу чағларда йәнә бәзибир әһвалларму көрүлгән еди. Бәзиләр: ««Рәбниң күни йетип кәлди» дегәндәк вәһийләрни көрдүм» дегән еди. «Рәбниң күни»дин ибарәт бу мәзгил Рәб Әйса йәр йүзигә қайтип келиштин илгири, Худаниң ғәзәплик жазалирини йәр йүзигә төкүш мәзгилини көрситиду. Рәб Әйса Өзи мошу мәзгилни «зор зулум-зәхмәт» яки «дәһшәтлик азап-оқубәт» дәп атиған еди («Мат.» 24:21) (биз мошу иш үстидә «қошумчә сөз»имиздиму тохтилимиз). Тесалоникалиқларға нисбәтән «Рәбниң күни йетип кәлди» дегән гәп уларни хелә қайил қилатти, чүнки һәр адәмгә аянки, «дәһшәтлик азап-оқубәт» мәзгилидә Худаниң муқәддәс бәндилири дәһшәтлик зиянкәшликкә учрайду; Тесалоникадикиләр дәл мошундақ дәһшәтлик зиянкәшликкә учраватқан еди. Әшәддий бесимлар астида кишиләр һәр түрлүк ғәлитә ишларни қилиши мүмкин; хәлиқ тәлпүнүш ичидә һәр хил хиялларда болса, һәр хил езитқулуқ һасил болуши мүмкин. Мошундақ шараитта бириси Рәб пат арида қайтип келип, бу зиянкәшликләрни йоқ қилиду, дегән үмүттә болуп: «Рәбниң күни йетип кәлди» дәп хам хиял қилса, буни чүшинишкә болатти, әлвәттә. Тесалоникада бәзиләр шундақ хиялда болуп «Рәбниң

күни йетип кәлди» дегән «бешарәт»ни бәргән; бәзи рәзил кишиләр һәтта расул Павлусниң намида шундақ баяндики сахта хәтни язған. Бу интайин хәтәрлик иш, әлвәттә. Бу һәқиқий етиқатқа һуҗум қилғанға баравәр болиду. Униң үстигә, ишлимәй, бекар тәләп җүрүшкә «Мәсиһ тез арида келиду» дегәндәк «роһий» банә издәп күткән адәмләр һәр йәрдә аз болмайду. Павлус бу сөзни түзитип: «Рәбниң күни»дин илгири икки чоң вақиә көрүлиду, дәйду: —

(a) «(Етиқаттин) чоң йениш»
(ә) «Мәсиһниң рәқиби (дәҗҗал)ниң ашкарилиниши».

Бу ишлар тоғрилиқ уқумларни тоғрилаш, көпрәк тәлим бериш, дәл ушбу қисқа хәтниң мәхситидур. Шундақла барлиқ хәтлиридә дегәндәк, у еғир зулум-зәхмәткә техичә учраватқан бу җамаәт, йәни өзигә җан-җегәр болған мошу қәдирлик достлириға техиму риғбәт-тәсәлли йәткүзүш пурситидин пайдилиниду. Расулларниң көп хәтлиридин, уларниң Худаниң мөмин бәндилири өткүзгән хаталиқлирини түзәткәнлиридин хәвәрдар болдуқ. Биз шу хаталиқлар үчүн миннәтдар болушимизға тоғра келиду. Сәвәви, биринчидин өзимиз мошу хаталиқларни асанла қайтилишимиз мүмкин; иккинчидин, расулларниң түзитишлиридин интайин көп қиммәтлик тәлимгә муйәссәр болимиз. Ким билиду, узун өтмәй ахирқи заманларға йүзлинишимизгә тоғра келәмду техи; мошу хәттә, бизни шу қорқунучлуқ заманлардики адәмни чөчитидиған алдамчилиқларға тақабил турушқа қуралландуридиған һәқиқәтләрни оқуймиз. Һеч ким шуни инкар қилалмайдуки, «Рәбниң күни»ниң бешимизға чүшүшкә аз қалғанлиғини көрситидиған һәр түрлүк аламәтләр көз алдимизда жилмуйил ашмақта.

Мәзмун: —

1. Тәшәккүр дуаси (1-бап)
2. «Рәбниң күни»дин бурун йүз беридиған вақиәләр (2-бап 1-12-айәтләр)
3. Етиқатчиларға қилинған несиһәт вә йол-йоруқлар (2-бап 13-айәттин 3-бап 15-айәткичә)
4. Ахирқи тиләкләр (3-бап 16-18-айәтләр)

••••••••

Тесалоникалиқларға «2»

Расул Павлус Тесалоника шәһиридики җамаәткә язған иккинчи мәктуп

1 [1] Мәнки Павлус, Силас һәмдә Тимотийдин ХудаАтимиз вә Рәббимиз Әйса Мәсиһдә
болған, Тесалоника шәһиридики җамаәткә салам. [2] ХудаАтимиз вә Рәб Әйса Мәсиһтин
силәргә меһри-шәпқәт вә хатирҗәмлик ата қилинғай!

Азап-оқубәт ичидики риғбәт-тәсәлли

[3] Силәр үчүн Худаға һәрдайим тәшәккүр ейтишимизға тоғра келиду (һәмдә шундақ қи-
лиш толиму лайиқтур), и қериндашлар, — чүнки етиқадиңлар күчлүк өсмәктә һәмдә
бир-бириңларға болған меһир-муһәббитиңларму ешип ташмақта. [4] Шуниң билән биз
өзимиз силәрниң бешиңларға чүшкән, шундақла бәрдашлиқ бериватқан барлиқ зи-
янкәшлик вә җапа-еғирчилиқлар ичидә көрсәткән сәвир-чидамлиқ вә етиқадиңлар
үчүн, Худаниң һәр қайси җамаәтлиридә силәрдин пәхирлинимиз; [5] бу ишлар Худаниң
келидиған адил һөкүмини көрситидиған рошән бир аламәттур вә шундақла, бу ишлар
силәрниң Худаниң падишалиғиға лайиқ һесаплинишиңлар үчүн болиду; силәр мана
шу падишалиқ үчүн зулум-зәхмәт чекиватисиләр; [6-7] шундақ екән, силәргә еғирчилик
салғучиларға Худа еғирчилиқ салса, һәм шундақла Рәб Әйса қудрәтлик пәриштилири
билән әрштин қайта көрүнгән чағда, еғирчилиққа учриған силәргә биз билән тәң арам-
лиқ бәрсә дурус иш болмамду? [8] Шу чағда У Худани тонумайдиғанлардин, шундақла
Рәббимиз Әйса Мәсиһниң хуш хәвиригә итаәт қилмайдиғанлардин ялқунлуқ от билән
интиқам алиду. [9] Бундақ кишиләр Рәбниң һозуридин вә күч-қудритиниң шан-шәриви-
дин мәһрум қилинип, мәңгүлүк һалакәт җазасини тартиду. [10] У вақитта У Өзиниң бар-
лиқ муқәддәс бәндилиридә улуқлинип, шу күнидә барлиқ ишәнгәнләрдә (силәр дәрвәқә
бизниң гуваллиғимизға ишәнгәндурсиләр) Өзиниң карамәтлигини көрситип, мәдһий-

---

1:1 **«Тесалоника шәһиридики җамаәткә салам»** — «Тесалоника шәһири» — Қедимки Гретсийәдики бир шәһәр еди, бу шәһәрниң һазирқи нами «Салоника» болуп, у Түркийидә.
1:2 1Кор. 1:3; 1Тес. 1:1; 1Пет. 1:2.
1:3 **«Силәр үчүн Худаға һәрдайим тәшәккүр ейтишимизға тоғра келиду ..., и қериндашлар, — чүнки етиқадиңлар күчлүк өсмәктә һәмдә бир-бириңларға болған меһир-муһәббитиңларму ешип ташмақта»** — Павлусниң биринчи хетидики дуаси һәм өтүнүшлири һазир әмәлгә ашурулуватиду; «1Тес.» 2:12, 4:10ни көрүң.
1:3 Әф. 1:15; Фил. 1:3; Кол. 1:3; 1Тес. 1:2.
1:4 1Тес. 2:19.
1:5 **«бу ишлар Худаниң келидиған адил һөкүмини көрситидиған рошән бир аламәттур вә шундақла, бу ишлар силәрниң Худаниң падишалиғиға лайиқ һесаплинишиңлар үчүн болиду; силәр мана шу падишалиқ үчүн зулум-зәхмәт чекиватисиләр»** — «бу ишлар» — етиқатчиларға қарши чиққанларниң зиянкәшлик қилишлири һәм Тесалоникадики етиқатчиларниң сәвир-тақәтлирини көрситиду.
–Бу айәт тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
1:5 1Тес. 2:14; Йәһ. 6.
1:6-7 Зәк. 2:12; 1Тес. 4:16.
1:8 **«Шу чағда у Мәсиһ Худани тонумайдиғанлардин, шундақла Рәббимиз Әйса Мәсиһниң хуш хәвиригә итаәт қилмайдиғанлардин ялқунлуқ от билән интиқам алиду»** — «Йәр.» 10:25, «Зәб.» 78:6 вә «Йәш.» 66:15ни көрүң.
1:8 Йәр. 10:25; Зәб. 78:6; Йәш. 66:15; Рим. 2:8; 2Пет. 3:7.
1:9 **«Бундақ кишиләр Рәбниң һозуридин вә күч-қудритиниң шан-шәривидин мәһрум қилинип, мәңгүлүк һалакәт җазасини тартиду»** — яки болмиса: «бундақ кишиләр Рәбниң күч-қудритиниң шан-шәривидин вә Униң һозурдин болған мәңгүлүк һалакәт җазасини тартиду».
1:9 Йәш. 2:19.

илəнгили келиду.
[11] Шуниң үчүн, биз силəр үчүн дайим шундақ дуа қилимизки, силəрни чақирған бизниң
Худайимиз силəрни Өз улуқ чақириқиға лайиқ һесаплап, яхшилиққа интилгəн барлиқ
гөзəл мəхсəт-муддиалириңларни вə етиқадиңлардин чиққан барлиқ хизмəтлириңлар-
ни күч-қудрити билəн əмəлгə ашурғай. [12] Шуниң билəн, Худайимизниң вə Рəббимиз
Əйса Мəсиһниң меһри-шəпқити арқилиқ Рəббимиз Əйса Мəсиһниң нами силəрдə шан-
шəрəп болуп улуқлиниду вə силəрму Униңда шан-шəрəпкə еришисилəр.

Рəбниң күни, йəни «Пəрвəрдигарниң күни» вə дəжҗал тоғрилиқ

2 [1] И қериндашлар, Рəббимиз Əйса Мəсиһниң қайта келиши, шундақла бизниң Униң
билəн бир йəргə җəм қилинишимиз тоғрисида силəрдин шуни өтүнүмизки, [2] Əгəр
силəр «мəлум роһтин кəлгəн вəһий»дин болсун, бирисиниң сөз-тəлимидин болсун
яки «бизниң намимизда» йезилған мəлум хəтлəрдин болсун «Рəбниң күни йетип
кəлди» дегəн сөзни аңлисаңлар, җиддилишип һодуқуп кəтмəңлар яки дəккə-дүккигə
чүшмəңлар!
[3] Бу ишларда һəр қандақ адəмниң һəр қандақ усул билəн силəрни алдишиға йол қой-
маңлар; чүнки авал «чоң йениш» болуп, андин «гунайий адəм», йəни «һалакəткə
мəһкүм қилинғучи адəм» ашкариланмиғичə, əшу күн кəлмəйду. [4] Шу адəм худа дəп
аталғанға яки кишилəр чоқунидиған һəр қандақ нəрсилəргə қарши чиқип, өзини һəм-
мидин үстүн қилип көрситиду; у шундақ қилип Худаниң ибадəтханисида олтиривелип,
өзини Худа дəп көрситип җакалайду. [5] Мəн силəр билəн биллə болған вақтимда булар-
ни силəргə ейтқиним есиңларда барду? [6] Вə униң бəлгүлəнгəн вақти-саити кəлмигичə
ашкариланмаслиғи үчүн, неминиң уни тосуп туруватқанлиғи силəргə мəлум. [7] Чүнки
«қанунни йоқатқучи сирлиқ күч» аллиқачан йошурун һəрикəт қилмақта; лекин бу
ишларни һазирчə тосуп келиватқан бириси бардур; У оттуридин чиққичə шундақ то-
суқлуқ пети туриду; [8] андин əшу «қанунни йоқатқучи» ашкарилиниду; бирақ Рəб Əйса

1:10 **«У Мəсиһ ... шу күнидə барлиқ ишəнгəнлəрдə ... Өзиниң карамəтлигини көрситип, мəдһийилəнгили келиду»** — «Өзиниң карамəтлигини көрситип, мəдһийилиниш» — грек тилида бу бир сөз билəнла ипадилиниду.
–«Өз муқəддəс бəндилиридə... ишəнгəнлəрдə...». Бу ибариниң мəнаси: *(1)* «Рəб Əйсаниң гөзəллиги вə пəзилити Өз бəндилири, йəни Өзигə ишəнгəн адəмлиригə биринчи болуп көрүниду» вə: *(2)* «Униң бу гөзəллиги уларниң өзлиридə, йəни улар арқилиқ пүткүл аləмгə көрүниду» дегəнлик болса керəк.
1:10 Рос. 1:11; 1Тес. 1:10; Вəһ. 1:7.
2:2 **«... «Рəбниң күни йетип кəлди» дегəн сөзни аңлисаңлар, җиддилишип һодуқуп кəтмəңлар яки дəккə-дүккигə чүшмəңлар!»** — «Рəбниң күни» яки «Пəрвəрдигарниң күни» дегəн муһим тема тоғрилиқ «қошумчə сөз»имизни көрүң.
2:2 Йəр. 29:8; Мат. 24:4; Əф. 5:6; Кол. 2:18; 1Юһа. 4:1.
2:3 **«чүнки авал «*чоң* йениш» болуп,... »** — «чоң йениш» бəлким «етиқаттин чоң тениш»ни көрситиду. «Қошумчə сөз»имизни көрүң. **«Бу ишларда һəр қандақ адəмниң һəр қандақ усул билəн силəрни алдишиға йол қоймаңлар; чүнки авал «*чоң* йениш» болуп, андин «гунайий адəм», йəни «һалакəткə мəһкүм қилинғучи адəм» ашкариланмиғичə, əшу күн кəлмəйду»** — бу муһим айəттики «чоң йениш» *(«етиқаттин чиқип, айрилиш»)*, «гуналиқ адəм» вə «һалакəткə мəһкүм қилинғучи адəм» *(дəҗҗал)* тоғрилиқ «қошумчə сөз»имизни көрүң.
–Бəзи алимлар «чоң йениш»ни «*(Худаға қарши)* чоң топилаң» дəп тəрҗимə қилиду. Биз «қошумчə сөз»имиздə өз тəрҗимимизгə испат беримиз.
2:3 Мат. 24:23; 1Тим. 4:1; 1Юһа. 2:18.
2:4 **«Шу адəм худа дəп аталғанға яки кишилəр чоқунидиған һəр қандақ нəрсилəргə қарши чиқип, өзини һəммидин үстүн қилип көрситиду; у шундақ қилип Худаниң ибадəтханисида олтиривелип, өзини Худа дəп көрситип җакалайду»** — «Йəш.» 14:13-14, «Дан.» 11:36, «Əз.» 28:2-9ни көрүң. Бу иш тоғрилиқ «қошумчə сөз»имизниму көрүң. «Ибадəтхана» мошу айəттə əсли ибадəтханиниң ички «муқəддəс җай»ни көрситиду.
2:4 Дан. 7:25; 8:11; 11:36; Мат. 24:15; Вəһ. 13:1-8
2:7 **«Чүнки «қанунни йоқатқучи сирлиқ күч» аллиқачан йошурун һəрикəт қилмақта»** — «қанунни йоқатқучи сирлиқ күч» *(грек тилида «қанунни йоқатқучи сир»)* тоғрилиқ «қошумчə сөз»имиздə азрақ тохтилимиз. **«лекин бу ишларни һазирчə тосуп келиватқан бириси бардур»** — 3-4-айəттики «гунайий адəм *(«һалакəткə мəһкүм қилинғучи адəм»)*ниң мəйданға чиқишни тосуш» билəн «қанунни йоқатқучи сирлиқ күчни тосуш»ниң зич мунасивити бар.

ағзидики нәпәси биләнла уни жутуветиду, кәлгән чағдики парлақ нури билән уни йоқ
қиливетиду. [9] «Қанунни йоқатқучи»ниң мәйданға чиқиши Шәйтанниң пәнтлири билән
болиду, у һәр түрлүк күч-қудрәт, мөҗизә вә ялған карамәтләрни көрситип, [10] һалакәткә
йүзләнгәнләрни аздуридиған һәр хил қәбиһ һейлә-микирләрни ишлитиду. Уларниң һа-
лакәт алдида туруватқанлиғиниң сәвәви өзлирини ниҗатқа йетәкләйдиған һәқиқәтни
сөймәй, униңға қәлбидин орун бәрмәслигидиндур. [11] Шу сәвәптин, Худа уларға ялған-
чилиққа ишәнсун дәп һәқиқәттин чәтнитидиған бир күч әвәтиду. [12] Нәтиҗидә, һәқиқәт-
кә ишәнмәй, бәлки қәбиһликни хурсәнлик дәп билгәнләрниң һәммиси җазаға мәһкүм
қилиниду.

Қәтъий тәврәнмәңлар!

[13] Лекин, әй, Рәб сөйгән қериндашлар, биз силәр үчүн һәрдайим Худаға тәшәккүр ей-
тишимизға тоғра келидуки, Худа Роһниң вастисидә пак-муқәддәс қилинишиңлар вә
һәқиқәткә ишинишиңлар арқилиқ силәрни ниҗатқа еришишкә муқәддәмдила талли-
валди. [14] У биз йәткүзгән хуш хәвәр арқилиқ силәрни шу ниҗатқа, йәни Рәббимиз Әйса
Мәсиһниң шан-шәривигә еришишкә чақирди.
[15] Шуниң үчүн, әй қериндашлар, тапан тирәп туруңлар, биз силәргә eғизчә яки хәт арқи-
лиқ йәткүзгән тәлимни чиң тутуңлар!
[16-17] Әнди Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Өзи вә бизни сөйгән, меһри-шәпқәт билән мәңгүлүк
риғбәт-тәсәлли һәм гөзәл үмүт ата қилған ХудаАтимиз қәлбиңларни риғбәтләндүргәй
һәмдә силәрни һәр бир гөзәл иш қилишта, һәр бир яхши сөзләрни йәткүзүштә күчлән-
дүргәй!

Биз үчүн дуа қилиңлар

3 [1] Ахирида, и қериндашлар, биз үчүн дуа қилиңларки, Рәбниң сөзи худди силәргә
йәткән чағдикигә охшаш, һәр қандақ йәрдә тез тарқалсун вә шан-шәрәплик дәп
улуқлансун; [2] шуниңдәк бизниң қәбиһ вә рәзил адәмләрдин қутулушимиз үчүнму

Икки ишни тосуғучи бизниңчә Худаниң Муқәддәс Роһидур. Бәзи алимларниң бу тоғрилиқ башқичә пикирлириму бар; көзқаришимизниң сәвәвини «қошунчә сөз»имиздә ейтимиз.
–«Қанунни йоқатқучи сирлиқ күч» *(грек тилида «қанунни йоқатқучи сир»)* тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә азрақ тохтилимиз. **«У оттуридин чиққичә...»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «У оттуридин йөткиветилгичә...». «Қанунни йоқатқучи сирлиқ күч» бәлким Шәйтанниң астиртин дуниядики барлиқ әлләрни, барлиқ дөләтләрни һәр хил қанунни, шундақла барлиқ әхлақ принсипларни бузуш тәрәпкә аста-аста қутритишлирини көрситиду. Бу җәриянниң әвҗигә чиқиши дәҗҗалниң мәйданға келиши билән болиду. **«у оттуридин чиққичә шундақ тосуқлуқ пети туриду»** — бу муһим ишлар тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизниму көрүң.

2:8 Аюп 4:9; Йәш. 11:4.

2:9 Қан. 13:2; Юһ. 8:41; 2Кор. 4:4; Әф. 2:2; Вәһ. 13:13.

2:10 2Кор. 2:15; 4:3.

2:11 Рим. 1:24; 1Тим. 4:1.

2:13 **«Худа Роһниң вастисидә пак-муқәддәс қилинишиңлар вә һәқиқәткә ишинишиңлар арқилиқ силәрни ниҗатқа еришишкә муқәддәмдила талливалди»** — «Роһ» — Худаниң Муқәддәс Роһи.

2:15 2Тес. 3:6.

2:16-17 **«Әнди Рәббимиз Әйса Мәсиһниң Өзи вә бизни сөйгән, меһри-шәпқәт билән мәңгүлүк риғбәт-тәсәлли һәм гөзәл үмүт ата қилған ХудаАтимиз қәлбиңларни риғбәтләндүргәй һәмдә силәрни һәр бир гөзәл иш қилишта, һәр бир яхши сөзләрни йәткүзүштә күчләндүргәй!»** — қизиқ бир иш шуки, «риғбәтләндүргәй» һәм «күчләндүргәй» дегән пеиллар грек тилидики «бирлик шәхс» шәклидидур. Демәк, «ХудаАта» вә «Рәб Әйса» бир шәхстәк иш қилиду.

2:16-17 1Тес. 3:13.

3:1 **«... биз үчүн дуа қилиңларки, Рәбниң сөзи худди силәргә йәткән чағдикигә охшаш, һәр қандақ йәрдә тез тарқалсун вә шан-шәрәплик дәп улуқлансун»** — «тез тарқалсун» грек тилида «жүгүрсун» дегән сөз билән ипадилиниду.

3:1 Мат. 9:38; Әф. 6:19; Кол. 4:3.

дуа қилиңлар. Чүнки һәммила адәм ишәш-етиқатлиқ болуварმәйду. 3 Амма Рәб Өзи
ишәшлиқтур; У силәрни мустәһкәм қилиду һәм рәзил болғучидин сақлайду.
4 Амма Рәбдә, силәргә тапилиғинимизни қиливатисиләр, шундақла давамлиқ қиливе-
риду, дәп хатирҗәммиз. 5 Әнди Рәб қәлбиңларни Худаниң меһир-муһәббитигә һәм Мә-
сиһниң сәвир-чидамлиғиға чөмкәшкә йетәклигәй.

Ишлигән чишләйду

6 Әнди қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң намида шуни тапилаймизки, биздин алған
тәлимләргә риайә қилмай, тәртипсиз жүргәнләрдин өзәңларни нери тутуңлар. 7 Биздин
қандақ үлгә елишиңлар керәклигини өзәңлар билисиләр; чүнки биз силәр билән бил-
лә болғанда тәртипсиз жүрмигән едуқ. 8 Һеч кимниң ненини бекарға йемәйттуқ; бәл-
ки биз һеч қайсиңларға еғиримизни салмаслиқ үчүн, кечә-күндүзләп тиришип-тир-
мишип җапалиқ ишләйттуқ. 9 Бундақ қилишимиз, силәрдин ярдәм күтүшкә һәқлиқ
болмиғанлиғимиздин әмәс, бәлки өзимизни силәргә биздин яхши үлгә қалдуруп,
силәрниң бизгә әгишишиңлар үчүн еди. 10 Чүнки биз силәрниң йениңларда болғини-
мизда силәргә: «Бириси ишлимәймән десә, у йемисун!» дәп тапилиған едуқ. 11 Чүнки
биз араңларда бәзиләрниң тәртипсиз лағайлап, һеч ишлимәй башқиларниң ишлириға
арилишип жүридиғанлиғини аңлидуқ. 12 Биз мошундақларға Рәб Әйса Мәсиһдә шун-
дақ буйруймиз вә улардин өтүнүп сораймизки, тинич яшап, әмгигиңлар билән өз не-
ниңларни тепип йәңлар. 13 Лекин силәр, и қериндашлар, яхши ишларни қилиштин
еринмәңлар.
14 Амма әгәр ушбу хетимиздики сөзләргә итаәт қилмайдиған бириси болса, униңдин
һәзәр әйләңлар вә уни хиҗаләткә қалдуруш үчүн униң билән барди-кәлди қилмаңлар.
15 Бирақ, уни дүшмән қатарида көрмәй, әксичә униңға бир қериндаш сүпитидә несиһәт
қилиңлар.

3:2 Юһ. 6:44; Рим. 15:31.
3:3 «У Рәб силәрни мустәһкәм қилиду һәм рәзил болғучидин сақлайду» — «рәзил болғучи» Шәйтан, Иблис. –Башқа бирхил тәрҗимиси «У *(Рәб)* силәрни рәзилликтин сақлайду».
3:3 Юһ. 17:15; 1Тес. 5:24.
3:5 «Әнди Рәб қәлбиңларни Худаниң меһир-муһәббитигә һәм Мәсиһниң сәвир-чидамлиғиға чөмкәшкә йетәклигәй» — «Худаниң меһир-муһәббити» авал Униң бизгә болған муһәббити, андин бизниң Униңға болған муһәббитимиз; «Мәсиһниң сәвир-чидамлиғи» авал Мәсиһниң Өзиниң сәвир-чидамлиғи, андин бизниң Униңда вә Униң үчүн сәвир-чидамлиқ болушимиз.
3:6 «Әнди қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң намида шуни тапилаймизки, биздин алған тәлимләргә риайә қилмай, тәртипсиз жүргәнләрдин өзәңларни нери тутуңлар» — «тәртипсиз жүргәнләр» кейинки айәтләрдин еникқи, «бекар тәләпләр»ни көрситиду.
3:6 1Кор. 5:11; 2Тес. 2:15; 3:14; Тит. 3:10.
3:7 1Кор. 11:1; 1Тес. 1:6, 7; 2Тес. 2:10.
3:8 Рос. 18:3; 20:34; 1Кор. 4:12; 2Кор. 11:9; 12:13; 1Тес. 2:9.
3:9 1Кор. 4:16; 9:3, 6; 11:1; Фил. 3:17; 1Тес. 1:6; 2:9.
3:11 «Чүнки биз араңларда бәзиләрниң тәртипсиз лағайлап, һеч ишлимәй башқиларниң ишлириға арилишип жүридиғанлиғини аңлидуқ» — грек тилида расул Павлус чақчақ қилип: «... һеч иш қилмайдә, лекин һәртәрәптә башқиларниң ишлирида болғанлиғини аңлидуқ» дәйду.
3:12 «Биз мошундақларға Рәб Әйса Мәсиһдә шундақ буйруймиз вә улардин өтүнүп сораймизки...» — «мошундақлар» — демәк, 11-айәттики «тәртипсиз лағайлап, һеч ишлимәй башқиларниң ишлириға арилишип жүридиғанлар». «Кириш сөз»имизниму көрүң.
3:12 Әф. 4:28; 1Тес. 4:11.
3:13 Гал. 6:9.
3:14 Мат. 18:17; 1Кор. 5:9; 2Тес. 3:6.

Тиләкләр

16 Хатирҗәмлик Егиси болған Рәб һәр вақит һәр йолда шәхсән силәргә хатирҗәмлик ата
қилғай. Рәб һәммиңлар билән биллә болғай!
17 Мәнки Павлус бу ахирқи салимимни өз қолум билән яздим; бу, мениң һәммә хәтли-
римниң өзигә хас бәлгүсидур. Мана бу мениң өз қәлимимдур. 18 Рәббимиз Әйса Мәсиһ-
ниң меһри-шәпқити һәммиңларға яр болғай!

3:16 **«Хатирҗәмлик Егиси болған Рәб һәр вақит һәр йолда шәхсән силәргә хатирҗәмлик ата қилғай»** — «Хатирҗәмлик Егиси болған Рәб» грек тилида: «Хатирҗәмликниң Рәбби» яки «Хатирҗәмлик бәргүчи Рәб» — демәк, хатирҗәмлик бәргүчи һәм Өзи һәрдайим хатирҗәмликтә турғучи Рәбдур.

3:16 Рим. 15:33; 16:20; 1Кор. 14:33; 2Кор. 13:11; Фил. 4:9; 1Тес. 5:23.

3:17 **«Мәнки Павлус бу ахирқи салимимни өз қолум билән яздим. Бу, мениң һәммә хәтлиримниң өзигә хас бәлгүсидур. Мана бу мениң өз қәлимимдур»** — Павлусниң һәр бир хетидики бир нәччә қурни өз қәлими билән йезиш адити бар еди; бу, башқиларниң өзиниң намида сахта хәтләрни йезишниң алдини елиши үчүн еди. Өзиниң көзи аҗиз болғачқа, хәтлирини адәттә катипқа яздуратти. («Галатиялиқларға»дики «кириш сөз»имизни һәм 6:11дики изаһатни көрүң.

3:17 1Кор. 16:21; Кол. 4:18.

Қошумчә сөз

Адәттикидәк чүшинишкә қийинрақ болған яки алаһидә бәзи нуқтилар үстидә тохтилимиз; хәттә баян қилинған мошундақ көп айәтләр Тәвраттики көп бешарәтләр билән зич бағлиқ болғачқа, биз әшу җәһәттин көпрәк тохтилимиз.

1:5

«**Бу ишлар Худаниң келидиған адил һөкүмини көрситидиған рошән бир аламәттур вә шундақла, бу ишлар силәрниң Худаниң падишалиғиға лайиқ һесаплинишиңлар үчүн болиду; силәр мана шу падишалиқ үчүн зулум-зәхмәт чекиватисиләр**».

Павлусниң «**бу ишлар**» дегини шүбһисизки, жуқуриқи айәтләрдә тилға алған қарши чиққанларниң зиянкәшликлири һәм Тесалоникадики етиқатчиларниң сәвир-тақәтлирини көрситиду. Әнди немишкә «**бу ишлар**» Худаниң адил һөкүмигә «**рошән аламәт**» болиду?

Бәзи кишиләр һәрдайим «мәдәнийәтлик», қияпитидә әдәплик киши көрүниду. Лекин улар һәқиқий иман, йоруқлуқ вә һәққанийлиқ пәйда болғанда қарши чиқип етиқатчиларға зиянкәшлик қилишқа башлайду. Уларниң ундақ һәрикәтлири өзиниң һәққанийлиққа болған нәпрәтлирини, шундақла өзиниң ички һәққанийсизлиғини очуқ көрситиду. Шуниң билән рошәнки, Худаниң җазалириниң уларға чүширилүши рошән адаләтлик болиду. Иккинчидин, Худаниң мөмин бәндилириниң зиянкәшликкә вә зулум-зәхмәтләргә сәвир-тақәт билән бәрдашлиқ беридиғанлиғи уларниң Худаниң меһир-шәпқити арқилиқ һасил қилинған хатирҗәмлик һәм муһәббәтлик ички тәбиитиниму көрситиду. Шуниң билән уларниң қиямәт күнидә Худаниң арамбәхшлирини қобул қилғучилар болушқа лайиқлиғи көрүлиду.

Башқичә ейтқанда, рәзилләрниң һазирқи көрүнүштики ғәлибә-мувәппәқийәтлири һәмдә һәққанийларниң зулум-зәхмәт чәккәнлирини қандақ чүшиниш керәк? Зәрричилик адаләт еңигә егә болған, Худаниң шапаити һәмдә адалитигә ишәнгән һәр қандақ киши мошу ишларға қарап шундақ бир хуласигә келиши керәкки — кәлгүси заманда бир чоң һесап алидиған, рәзилләргә җаза чүширидиған, Худаниң йолида маңғанларға арам-тәсәлли беғишлайдиған бир күни кәлмәй қалмайду. Шуниң билән «һесаплаш күни»дә һазирқи адаләтсизликтә җапа тартқан етиқатчилар раһәт-тәсәлли көриду, һазир адаләтсизлик жүргүзгәнләр Худаниң җазасини тартиду.

«**Вә шундақла силәрниң Худаниң падишалиғиға лайиқ һесаплинишиңлар үчүн болиду**»

Рәббимиз Әйсаниң Өзи яки Униң һеч қайси расуллири һеч кимни «Худаниң падишалиғиға лайиқ» дәп бақмиған. Пәқәт Рәббимиз Әйсала мошундақ ибарини Өзигә қолланса дурус болатти. Амма мошу йәрдә чоңқур бир худалиқ сир тепилидуки, Худаниң меһир-шәпқити биздә иш көрүп, болупму җапа-зулумлуқ ишларда биздә ихласмән бир характерниң аламәтлирини һасил қилғачқа, етиқатчи әр-аяллар Рәбниң падишалиғиға киришкә лайиқ көрүнүштә болиду; вә Худа дәрвәқә уларни шундақ

һесаплашқа рази болиду! Адәмләрниң хулқ-мүҗәзилирини Өз хизмитидә болушқа өзгәрткүчи, шундақла бу хизмитидә керәк болған барлиқ илтипатларни тәминлигүчи Худа кәлгүси һесап алидиған күнидә хошаллиқ билән аз болмиған кишиләргә: «**Убдан қилдиң, сән мениң яхши вә садиқ хизмәткаримсән!**» дәйду («Мат.» 25:14-30). Шу күни бизниң: «Аһ, Рәб, бу ишлар пәқәт шәпқитиң билән болди! Әмәлийәттә ишлигүчи Өзәңдурсән! Мән немигә тәриплинимән?!» дегәндәк җавап беришимизгә тоғра келиду. Худаниң йолида азап-оқубәткә учрашни һеч қачан «саваб» дәп һесаплиғили болмайду; әксичә, уни бирхил имтияз һесаплишимиз керәк («Мат.» 5:11-12, «Луқа» 6:22-23, «Фил.» 1:29).

Шуңа оқурмәнләр Павлусниң: «Худаниң падишалиғиға лайиқ» дегинини әмәс, бәлки «**Худаниң падишалиғиға лайиқ һесаплинишиңлар**» дегән сөзини нәзәргә елиши яхшидур. Униң бу сөзини 1:11, «Луқа» 7:4, 6-7; 15:21 вә 20:35 билән селиштуруш пайдилиқтур.

«Дәҗҗал» вә «Рәбниң күни»

Мошу йәрдә ахирқи заманларға бағлиқ бәзи һәқиқәтләрни 2-баптин айәтму-айәт тәһлил қилимиз: —

2:1

«**И қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң қайта келиши, шундақла бизниң Униң билән бир йәргә җәм қилинишимиз тоғрисида силәрдин шуни өтүнимизки,...**»

«**Бизниң Униң билән бир йәргә җәм қилинишимиз**» дегән иш биринчи хетидә тилға елиниду (4:11-15). Мәсиһ асмандин чүшүватқинида, униңда «өлүмдә ухлиғанлар» тирилдүрүлиду һәмдә йәр йүзидә туруватқан тирик етиқатчиларму улар билән тәң һавада Униң билән көрүшүшкә көтирилиду.

2:2

«**Әгәр силәр «Мәлум роһтин кәлгән вәһий»дин, бирисиниң сөз-тәлимидин яки «бизниң намимизда» йезилған мәлум хәтләрдин болсун «Рәбниң күни йетип кәлди» дегән сөзни аңлисаңлар, җиддилишип һодуқуп кәтмәңлар яки дәккә-дүккигә чүшмәңлар!**»

Мошу йәрдә сәһипә чәклимисидин «Рәбниң күни» дегән ибариниң мәнаси үстидә анчә тәпсилий тохталмаймиз; биз пәқәт оқурмәнләргә Тәвраттики униңға мунасивәтлик айәтләрни көрситимиз вә өзимиз мошу айәтләрдин алған бәзи хуласимизни баян қилимиз; оқурмән өзи хуласимизни тәкшүрсун. Шундақ үмүтүмиз барки, кейинки вақитларда айәтләрни шәрһләп, хуласилиримизни толуқрақ тәсвирлигидәк вақит чиқиду.

«Рәбниң күни» яки «Пәрвәрдигарниң күни» дегән ибарә Тәвраттики көп йәрләрдә тепилиду. Оқурмәнләр үчүн биз төвәндә, муқәддәс китапта, «күн»ниң түрлүк җәһәтлири аян қилинған йәрләрни тизип көрситимиз: —«Йәш.» 2:10-22; 13:1-14:3; 34:1-17; «Йәр.» 46:1-10; «Әз.» 30:1-9; «Йоел» 1:15-2:11; 2:31; 3:9-17; «Амос» 5:16-20; «Об.» 1:15-21; «Зәф.» 1-3-

бап; «Зәк.» 12-14-бап; «Мал.» 4:1-6 қатарлиқлар. Йәнә «Даниял пәйғәмбәр» дегән қисимдики төвәндики йәрләрдиму ахирқи заманлар тоғрисида баянлар учрайду, лекин «Пәрвәрдигарниң күни» дегән ибарә беваситә тилға елинмайду: 2:40-45; 7:7-14, 19-28; 9:24-27; 11:29-12:4. Тәвраттики «ахирқи заманлар»ни көрситидиған йәнә хелә көп башқа қисимларму бар.

Оқурмәнләр мошу йәрләрдин көрәләйдуки, «Рәбниң күни» 24 саатлик бир күнни көрсәтмәйду; у бәлки Худаниң ғәзиви йәр йүзидикиләргә барғансери төкүлидиған бир мәзгил болиду; у чағда болидиған ишлар ичидә төвәндики муһим ишлар болиду: —

(а) Адәмни агаһландуридиған аламәтләр көпәйгәнсери товва қилишқа ахирқи бир пурсәт чиқиши мүмкин (Худаниң шу мәхсити болмиған болса, мошу җазалири бирақла чүширилгән болатти).

(ә) Худаниң җазалири дәҗҗалниң пайтәхти болған Бабил шәһири үстигә төкүлүшкә башлайду («Йәш.» 13-бап).

(б) Исраил тартқан азап-оқубәтлири вәҗидин Пәрвәрдигарға нида қилғили туриду, андин Муқәддәс Роһниң вәһийиси арқилиқ: «Биз нәччә миң жил чәткә қеқип кәлгән Әйса дәл өзимизниң Қутқазғучи-Мәсиһимиздур» дәп чүшинип йетиду («Зәк.» 12:9-13:2).

Муқәддәс язмиларда «ахирқи заманлар»ни көриситидиған, бир-биригә зич мунасивәтлик йәнә үч қисим бар: —

(а) «Дан.» 9:24-27, 11:29-12:4.

(ә) Инҗил «Матта» 24-бапта хатириләнгән, Рәб Әйсаниң ахирқи заманлар, болупму «дәһшәтлик азап-оқубәт» («зор зулум-зәхмәт») тоғрилиқ сөзлири («Мат.» 24:21-31).

(б) Инҗилдики «Вәһий»ниң толуқ қисми.

Инҗилдики «Вәһий»дә бешарәт берилгән вақиәләрни дәл Рәб Әйса «дәһшәтлик азап-оқубәт» яки «зор зулум-зәхмәт» дәп бекиткән мәзгилдики тәпсилий вақиәләргә охшаш дәп ишинимиз. Шу мәзгил йәнә Даниял пәйғәмбәр бешарәт бәргән «йәтмиш йәттә»ниң ахирқи «йәттә»си, йәни тәхминән йәттә жили болиду («Дан.» 9:24-27). Биз йәнә, мошу мәзгилниң иккинчи йерими (үч йерим жил) Худаниң ғәзиви төкүлидиған вақит, йәни Тәврәттики пәйғәмбәрләрниң көпинчиси «Пәрвәрдигарниң күни» дәп атиған мәзгил, дәп қараймиз. Бирақ, шуни демисәк болмайдуки, Тәврәттики бир қисим йәрләрдиму, «Пәрвәрдигарниң күни» дегән ибарә пәқәт мошу йәттә жилниң әң ахирқи алаһидә қисмини көрситиду. Мошу күнләрдә «азап-оқубәт» әвҗигә чиқип, ахирида Мәсиһ йәр йүзигә қайтип келиду вә Өз падишалиғини бәрпа қилиду.

(Биз пәйғәмбәрләр қисимлиридики, болупму «Һабаккук», «Йоел», «Зәфания» һәм «Зәкәрия»дики «қошумчә сөз»имиздә бу вақиәләр тоғрилиқму тохталдуқ).

Биздә һазир, Тесалоникадики етиқатчиларниң «Рәбниң күни»ниң **техи йетип кәлмигәнлигини** чүшинишиниң немишкә шунчә муһим екәнлигини билип йетишимизгә йәткидәк мәлумат бар. Биринчидин, уларниң «Рәбниң күни йетип кәлди»

дегәнгә немишкә қайил болушқа майил болғанлиғини көримиз; улар дуч кәлгән зиянкәшлик шунчә әшәддий һәм үзлүксиз болғанки, шу мәзгил Рәб Әйсаниң «**... У чағда дуния апиридә болғандин мошу чаққичә көрүлүп бақмиған һәм кәлгүсидиму көрүлмәйдиған дәһшәтлик азап-оқубәт болиду...**» дәп ейтқиниға охшайтти; дәрвәқә «Вәһий» дегән қисим бизгә «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң әшәддий зиянкәшликкә толған, миллионлиған етиқатчилар өлтүрүлидиған бир мәзгил болидиғанлиғини көрситиду.

Амма «Рәбниң күни» техи йетип кәлмиди; Павлус буниңдин авал йүз беридиған икки вақиәни бизгә ейтиду:

(а) (Етиқаттин) «чоң йениш»;
(ә) «Гунайий адәм» көрүлиду: —

2:3

«**Бу ишларда һеч қандақ адәмниң һеч қандақ усул билән силәрни алдишиға йол қоймаңлар; чүнки «чоң йениш» авал болуп, андин «гунайий адәм», йәни «мәңгүлүк һалакәткә мәһкүм қилинғучи адәм» ашкариланмиғичә, әшу күн кәлмәйду**».

(1) «Чоң йениш» (грек тилида «ашакаласия») дегән немә?
Грек тилида мошу сөзниң аддий мәнаси пәқәт «айрилиш» «йенидин чиқиш». Инҗилда бу сөз 16 қетим ишлитилгинидә у дәл шу мәнада қоллинилған, мәйли әсли мәнаси яки көчмә мәнасида болсун. «Көчмә мәна»дә болған бир җай «1Тим.» 4:1дә тепилиду: —
«**Муқәддәс Роһ шуни бизгә очуқ ейтидуки, ахир заманда бәзиләр етиқаттин йенип (яки тенип), һейлигәр җинлар вә уларниң сахта тәлимлиригә әгишиду**».

Бәзи алимлар мошу йәрдики (2:3дә) «ашакаласия»ни «исиян» яки «топилаң» дәп тәрҗимә қилғини билән, лекин биз Инҗилниң өзидин буниңға һеч асас тапалмаймиз; бәлки Павлусниң жуқурики «Тимотийға (1)»дики бешаритигә асаслинип, уни «Тесалоникалиқларға (2)»диму охшаш ишни, йәни «етиқаттин йениш»ни көрситиду, дәп қараймиз.

Әнди әшәддий зиянкәшлик басқан, «Мән Мәсиһгә ишинимән» дегән һәр қандақ бириси шу сәвәптин өз өй-бесатлиридин, әркинлигидин һәтта өз бешидин айрилиши мүмкин болған шу күнләрдә, адәмләрниң пәқәт өз шәхсий мәнпәитини көзләп: «Мән Мәсиһгә ишинимән» дәйдиған, «**адәмләр сиртқи қияпәттә ихласмән болувелип, әмәлийәттә көңлидә Худаниң қудритини инкар қилидиған**» («2Тим.» 3-бап) мошундақ башқичә бир күнниң келидиғанлиғини кимму ойлиған? Рәббимиз Әйса Өзи тәмсиллиридә Худаниң падишалиғи тоғрилиқ охшаш һәқиқәтләрни көрсәткән еди (мәсилән, «Матта» 13-бап). Шу чағда Униң сөзи мухлислириниң башлирини қатурувәткән еди.

Мабада бәзиләр Павлусниң: «ашакаласия» дегән сөзини мошу йәрдә йәнә «топилаң» дәп тәрҗимә қилса, биз пәқәт улардин: «Буниңда зади немә йеңилиқ бар?!» дәп сораймиз. Адәм атимиздин тартипла пүткүл дуния, җүмлидин Мәсиһгә беқинғучи бизләрму әслидә Худаға қарши чиқип исиян көтирип кәлгән әмәсму?!

Лекин дәл расул алдин-ала ейтқинидәк, һәтта өз дәвридә бәзиләр «етиқаттин йенип», сахта тәлимләрни үгитишкә башлиди. Мошу хәт йезилип 300 жилғичә Рим империйәсиниң ички вәзийити пүтүнләй башқичә болуп чиқти; Рим императори Константин «Мәсиһкә етиқат қилдим» дәп жақалиди. У бутпәрәсликни «яхши әмәс» дәп чәклиди. Уштумтут, «христиан» болуш умумлишип, «абройлуқ иш», һәтта бәзиләр үчүн интайин пайдилиқ иш болуп қалди. Әмәлийәттә император Константин Инжилниң түп хәвирини һеч чүшәнмәйтти. У Инжилға хилаплиқ қилип бәзи пәрманларни чүшәргинидә жамаәт йетәкчилири униңға тәнбиһ беришниң орниға униң һәтта жамаәтниң ишлириға егидарчилиқ қилишиға йол қойди. Бундақ йол қоюш «роһий паһишивазлиқ», «жамаәт»ниң сиясий күчидин пайдилиништин башқа һеч нәрсә әмәс еди. Мәсиһдин башқа һеч ким жамаәтниң беши болушқа, йәни жамаәтниң ишлирини башқурушқа һоқуқлуқ әмәс. Әлвәттә, шу чағда Инжилға хилап шу ишларға қарши турған, авазини көтиришкә петинған бәзи һәқиқий ишәнгүчиләр чиқти. Андин йәнә узун өтмәй көп аталмиш «ишәнгүчиләр» һәқиқий ишәнгүчиләргә зиянкәшлик қилишқа башлиған еди. Тарихшунаслар мошу мәзгилни «Қараңғулуқ дәвир» яки «Зулмәт дәвирлири» дәп атиғанлиғи тоғридур. Шу чағларда империйәдики «жамаәтләр»дә дуа қилиш вә Инжилни оқуш пәқәт азла адәмләр чүшинәләйдиған латин тилида болатти. Җүръәтлик адәмләрниң Тәврат-Инжилни өз тилиға тәрҗимә қилишқа киришиши билән, «Ислаһат» («реформатсийә») дегән мәзгил башланди; ишәнгүчиләр зиянкәшликтин уяқ-буяқларда йошурун әмәс, бәлки һәқиқәтни жақалайдиған очуқ жамаәтләрдә жиғилишқа башлиди.

Амма шу иш һәммимизгә рошәнки, «чоң йениш» аллиқачан, йәни Рим империйәси дәвридә башланған еди; һазирқи замандики бир ипадиси шуки, интайин көп адәмләр «Мәсиһгә ишинимән» (мән Мәсиһий, «христиан») дегини билән һәтта Мәсиһниң сөзини оқумайду; бәзи аталмиш «поплар», «пасторлар», «роһанийлар» һәтта муқәддәс китаптики тәлиматларға очуқ қарши болған етиқатсизлиқни үгитиду. Мана мисалға Яврова яки Америкадики бәзи аталмиш жамаәтләрдә өткүзүлгән «бәччивазларниң (гомосексуал) тойлири»ға қараңлар.

Ейтип өтимизки, Парс, Оттура Асия вә Жуңгодики жамаәтләрниң тарихи буниңға охшимайду; мошу жайларда болған жамаәтләр 10-әсиргичә һакимийәтләр тәрипидин зиянкәшликкә учрап турған. Лекин 10-әсирдә әшу «шәрқий жамаәтләр» Будда динидики уқумларни қобул қилишқа башлап, улардиму «чоң йениш» болди. Кейин Ислам дини Оттура Асиядики һәммә башқа етиқатларни вақитлиқ йоқитивәтти.

Шуңа биз «чоң йениш» йүз бәрди, дәп қараймиз — вә вақит өткәнсери әтрапимизда «чоң йениш»тики адәмни сәскәндүридиған техиму көп мисаллар пәйда болмақта.

«**Гунайий адәм**» дегән ким? —

2:4

«**У** («гунайий адәм») **Худа дәп аталғанға яки кишиләр чоқунидиған һәр қандақ нәрсиләрниң һәммисигә қарши чиқип, өзини һәммисидин үстүн қилип көрситиду; у шундақ қилип Худаниң ибадәтханисида олтиривелип, өзини Худа дәп көрситип жақалайду**».

Тәвратни оқуғанлар муну сөзләрдин шу һаман «Даниял»да бешарәт берилгән «дәҗҗал» (Мәсиһниң рәқиби)ниң сияқини тонуп йетиду: —

«... шималий падиша өз мәйличә қиливериду; у тәкәббурлишип, өзини һәр қандақ илаһлардинму улуқлап үстүн қоюп, һәтта һәммә илаһларниң Илаһи Болғучиға әҗайип күпүрлүк сөз қилиду; таки Худаниң ғәзиви толуқ төкүлгән күнигичә у давамлиқ зор ронақ тапиду. Чүнки Худаниң бекиткини әмәлгә ашмай қалмайду. Бу падиша ата-бовилири чоқунған илаһларғиму писәнт қилмайду, аялларғиму һеч қандақ һәвәс қилмайду. Әмәлийәттә у һәр қандақ илаһни һөрмәтлимәйду, чүнки у өзини һәр қандақ илаһтин улуқ дәп қарайду. Буларниң орнида у «күчләр илаһи»ни һөрмәтләйду; униң ата-бовилириму әзәлдин чоқунмиған бу илаһни болса у алтун, күмүч, яқут вә башқа қиммәтлик соғатларни тәғдим қилип һөрмәтләйду. У әң мустәһкәм қорғанларни шундақ бир ғәйрий илаһқа тайинип егиләйду. Кимки униң һөкүмранлиғиға беқинса, у шуларға шәрәплик мәнсәп бериду, уларни көпчиликни башқуридиған қилиду вә инъам сүпитидә йәр-зиминни тәқсим қилип бериду» («Дан.» 11:36-39).

Биз «Даниял»дики бешарәтләрни «Вәһий»дики бешарәтләр билән селиштуруп, «Дәҗҗал»ни ахир берип пүткүл йәр йүзигә дегидәк һөкүм сүриду, дәп қараймиз; у қалаймиқанчилиққа, патпарақлиққа петип кәткән дунияға келип: «Маңа ишинип, һәммә ишлириңларни маңа тапшурсаңлар, мән силәрдики барлиқ талаш-җедәлләрни һәл қилип аман-течлиқ һасил қилимән» дегәндәк бир вәдиләрни қилиду («1Тес.» 5:3). Униң вәдилири Исраилғиму дүшмәнлиридин қутқузуп аманлиқни тәминләйдиған бир әһдини өз ичигә алиду («Даниял» 9-баптики шу «әһдә» тоғрисидики айәтни төвәндә нәқил кәлтүримиз). Лекин униң бу әһдиси пүтүнләй алдамчилиқ болиду. «Дәһшәтлик азап-оқубәт»тики йәттә жилниң дәл оттурида у Йәһудий хәлқигә толиму асийлиқ қилип «Бу йәрдә маңа ибадәт қилинсун» дәп уларниң ибадәтханисини өзиниңки қиливалиду. «Дан.» 9:27дә «Худаниң ибадәтханиси» тоғрилиқ немә ишлар болидиғанлиғини көрүң: —

«У әмир (дәҗҗал) Худаниң хәлқиниң көп қисми билән ахирқи бир «йәттә вақит»та достлуқ әһдисини такаммул қилиду, лекин бу «йәттә вақит»ниң йеримиға кәлгәндә, у ибадәтханидики қурбанлиқ вә аш һәдийәләрни сунушни әмәлдин қалдуриду. У чағда «вәйран қилғучи жиркиничлик номуссизлиқ» муқәддәс ибадәтханиниң әң егиз җайиға қоюлиду. Таки балаю-апәт, йәни Худа бекиткән күлпәт вәйран қилғучи кишиниң бешиға яғдурулғичә шу йәрдә туриду» (9:27).

(Бу тоғрилиқ бизниң ««Даниял пәйғәмбәр»дики «қошумчә сөз»имизни яки ««Даниял»дики муһим савақлар вә бешарәтләр» дегән китапчимизниму көрүң).

Биз мошу ишни Павлусниң «2Тес.» 2:4дики дәҗҗалниң Худаниң ибадәтханисидин орун алидиғанлиғи тоғрисидики сөзлири билән Инҗил «Мат.» 24:15дә хатириләнгән, Рәб Әйсаниң охшаш темидики сөзлири толуқ мунасивәттә туриду дәп қараймиз: —«Даниял пәйғәмбәр қәйт қилған «вәйран қилғучи жиркиничлик номуссизлиқ»ниң муқәддәс җайда турғинини көргиниңларда (китапханлар бу сөзниң мәнасини чүшәнгәй), Йәһудийә өлкисидә туруватқанлар тағларға қачсун...» («Мат.» 24:15-16).

Жуқириқи үч бешарәттә «ибадәтхана» ениқ тилға елиниду. Даниял бешарәттики сөзлирини язған вақтида, ибадәтхана 70 жил илгири вәйран қилинған еди; лекин Рәб Әйса сөзлигән вақтида вә Павлус жуқуриқи 2:4дики сөзләрни язғанда ибадәтхана қайтидин Йерусалимда қурулған болуп мәзмут туратти. Он йәттә жил кейин ибадәтхана Рим империйәсиниң қошунлири тәрипидин миладийә 70-жили йәнә вәйран қилинди. Шуниң билән мошу бешарәтләрниң әмәлгә ашурулуши үчүн үчинчи бир ибадәтхана Йерусалим шәһиридә қурулиду, дегән ишәшимиз бар. Мошу ибадәтхана тоғрилиқ «Даниял пәйғәмбәр»дики «қошумчә сөз»имиздин үзүндә елип ейтип өтмисәк болмайду: —

«(Бизгә рошәнки...) пәйғәмбәрләр кәлгүсидә йеңи бир ибадәтхана қурулуп, қурбанлиқлар түзүми қайтидин орнитилиду, дәп алдин-ала ейтқан болсиму, бу ибадәтханини Йәһудийлар Мәсиһ Әйсаға ишәнмәй, Униң пүтүн инсанниң гуналири үчүн қилған улуқ қурбанлиғидин хәвәрсиз һаләттә қуриду. Инжилда аян қилинидуки, Мәсиһ Әйса гуналар үчүн чоң қурбанлиқ болған екән, һазир һәр қандақ һайван қурбанлиғи пүтүнләй һаҗәтсиз. Ибадәтханиниңму һаҗити йоқ, чүнки Инжилға асасән, Худаниң Мәсиһини қобул қилған бәндилири Униң улуқ муқәддәс ибадәтханиси болди. Шундақтиму, кәлгүсидә Йәһудийлар қурған әшу ибадәтхана нурғун (толуқ чүшәнмигән) кишиләрниң нәзиридә «муқәддәс бир җай» дәп қарилиши мүмкин. Шуңа дәҗҗалниң уни булғиши, башқичә ишлитиши Худаниң нәзиридә наһайити еғир бир гуна һесаплиниду. Бирақ бу «жиркиничлик номуссизлиқ» пәқәт Худа аллибурун бекиткән вақитқичила давамлишалайду: —

«**Таки балаю-апәт, йәни Худа бекиткән күлпәт вәйран қилғучиниң бешиға яғдурулғичә** («жиркиничлик номуссизлиқ») **шу йәрдә туриду**».

Бу ишларни Худа аллибурун бекиткән. Худа уларға йол қойған ахирқи «йәттә вақит»ниң иккинчи йерими (1260 күн)дики азаплиқ мәзгилдин һалқип кәтмәйду. Дәҗҗал ағдурулуп гумран қилиниду».

Тәһлилимизни давам қилайли: —

2:5

«**Мән силәр билән биллә болған вақтимда буларни силәргә ейтқанлиғим есиңларда барду?**»

Расул Павлусниң уларға пәқәт үч һәптә ичидила шунчә көп ишларниң хәвирини йәткүзгәнлиги бизни һәйран қалдуриду; бүгүнки күнләрдә шунчә көп ишәнгүчиләр көз алдида бир пүтүн муқәддәс китап туруқлуқ, техичә ахир заманлардики ишларни аңқиралмай жүриду.

2:6-7

«**Вә униң бәлгүләнгән вақти-саити кәлмигичә ашкариланмаслиғи үчүн неминиң уни тосуп туруватқанлиғи силәргә мәлум. Чүнки «қанунни йоқатқучи сирлиқ күч» аллиқачан йошурун һәрикәт қилмақта; лекин бу ишларни һазирчә тосуп келиватқан Бириси бардур; У оттуридин чиққичә шундақ тосуқлуқ пети туриду**».

«**Қанунни йоқатқучи сирлиқ күч**» бәлким Шәйтанниң астиртин дунийдики барлиқ әлләрни, барлиқ дөләтләрни һәр хил қанунни, шундақла барлиқ әхлақ принсипларни бузуш тәрәпкә аста-аста қутритишлирини көрситиду. Бу җәриянниң әвҗигә чиқиши дәҗҗалниң мәйданға келиши билән болиду.

Алимлар арисида «тосуп келиватқан»ниң ким яки немә екәнлиги тоғрисида көп музакириләр болған. Биз пәқәт шу аддий пикримизни ейтимизки, ахирқи айәттин «Тосуғучи» бир «шәйи» әмәс, бәлки бир шәхс сүпитидә көрүниду; У Худадин чиққан болуши керәк, чүнки Шәйтан тәрипидин бир күчниң өзиниң вәкили болған дәҗҗални тосуши яки бесип туруши мүмкин әмәс, әлвәттә. Шуниң билән «Тосуғучи» дәл Худаниң Муқәддәс Роһиниң Өзи дегән хуласигә келимиз. Бу хуласигә мас келидиған, көп жил бурун Нуһ пәйғәмбәр дәвридикиләр тоғрилиқ ейтилған Худаниң бир сөзи бар: «**Мениң Роһум инсан билән мәңгү күрәш қиливәрмәйду; чүнки у әттур** (әткә тәвәдур)» (демәк, инсанни Роһ әмәс, бәлки өз әтлиридики арзу-һәвәслири башқуриду) («Яр.» 6:3).

Мошу йәрдә Муқәддәс Роһниң инсанниң вижданида «күрәш қилип» гуналирини тосуғучи яки басқучи болидиған роли көрүниду; лекин Униң инсанлар билән мошундақ «күрәш қилидиған» күнлири чәксиз болмайду; бир күн болмиса бир күни болидуки, инсанларниң гуналири тосуп басқидәк дәриҗидин ешип кетиду — «**чүнки у әттур**». Шу күни Муқәддәс Роһ «оттуридин чиқиду» әмәсму? Демәк, Муқәддәс Роһ инсанниң өз гунайий арзу-һәвәслиригә әгишип меңишиға тосалғулуқ қилмай «оттуридин чиқиду». Зади неминиң яки кимләрниң оттурисидин чиққанлиғи бизгә техи ениқ әмәс. Бирақ расулниң дегинидәк: «**«қанунни йоқатқучи сирлиқ күч» аллиқачан йошурун һәрикәт қилмақта**» — амма тарихтин буян Худа мәлум тәдбирләр билән «қанунға йоқитиш» яки «қанунға қарши туруш»тики ипадиләрни чәкләп кәлди. Әң күчлүк «тосуғучи тәдбир»ләр төвәндикидәк үч хил болди: —

(1) Худаниң чәклик (демәк, техи толуқ болмиған) җазалири (мәсилән топан, Содом вә Гоморра шәһәрлиригә төкүлгән от-гүңгурт қатарлиқлар);

(2) Худаниң Муса пәйғәмбәр арқилиқ Йәһудий хәлқигә чүшәргән Тәврат қануни;

(3) Әң күчлүк болғини, Муқәддәс Роһниң инсанниң роһ-вижданида «күрәш қилиши» — йәни сөз қилиш, җәлб қилиш, өтүнүш вә агаһландурушлири. Демисәк болмайдуки, буниң ичидә чоңқур бир амил Худаниң җамаитидики садиқ әр-аялларниң пүткүл инсанийәт үчүн болған дуа-тилавәт хизмәтлиридин ибарәт болуши керәк. Бунинңға испат үчүн, оқурмәнләрдин «Дунияда қайси дөләтләр чириклишиш мәсилисидин әң халас болған?» (һеч дөләттә йоқ, әлвәттә!) дәп сорисақ, дәл Явропа, Асия, Африқа вә җәнубий вә шималий Америкидики Тәврат-Инҗилниң тәсири әң күчлүк болған, һәқиқәтни җакалайдиған җамаәтләр әң көп болған дөләтләрдә чириклишиш мәсилилириниң әң аз екән, дәп билимиз. Етиқатчи җамаәтләрниң дуа-тилавәтлириниң тәсири көрүнмисә, (йәрлик диний түзүм немә болушидин қәтъийнәзәр) чириклишиш турмушниң нормал бир қисми болуп қалиду.

Шундақ бир күни келидуки, Худа Өз җамаитигә «Инсанийәтниң гунайи чәкләнсун!» дәп дуа-тилавәт қилиш бурч-җүкини селиштин тохтайду; нәтиҗидә, қәбиһ-рәзиллик пүткүл инсанийәтни қапливалиду; Худаниң муқәддәс бәндилиридин сирт пүткүл җаһан алдинип езитқулуққа петип кетиду. Алдиниш әвҗигә чиққанда пүткүл инсанлар Шәйтанниң вәкили вә образи болған дәҗҗалға чоқунушқа, қолиға яки пешанисигә униң

тамғисини қобул қилишқа рази болиду («Вәһ.» 13:8). Һәтта Худаниң муқәддәс бәндилиригә өзлирини алдиништин сақлаш тәс болиду («Мат.» 24:24). Бу езитқулуқ дәҗҗал вә униң чапарманлириниң һәр түрлүк мөҗизиләр вә караматләрни яритиши арқилиқ күчләндүрүлиду. Биз төвәндики айәтләрдә мошу ишлар тоғрилиқ оқуймиз: —

2:8-12

«**Андин әшу «қанун йоқатқучи» ашкарилиниду; бирақ Рәб Әйса ағзидики нәпәси биләнла уни жутуветип, кәлгән чағдики парлақ нури билән уни йоқ қиливетиду. «Қанун йоқатқучи»ниң мәйданға чиқиши Шәйтанниң пәнтлири билән болиду, у һәр түрлүк күч-қудрәт, мөҗизә вә ялған карамәтләрни көрситип, һалакәткә йүзләнгәнләрни аздуридиған һәр хил қәбиһ һейлә-микирләрни ишлитиду. Уларниң һалакәт алдида туруватқанлиғиниң сәвәви, өзлирини ниҗатқа йетәкләйдиған һәқиқәтни сөймәй, униңға қәлбидин орун бәрмәслигидиндур. Шу сәвәптин, Худа улар ялғанчилиққа ишәнсун дәп, һәқиқәттин чәтнитидиған бир күч әвәтиду. Нәтиҗидә, һәқиқәткә ишәнмәй, бәлки қәбиһликни хурсәнлик дәп билгәнләрниң һәммиси жазаға мәһкум қилиниду**».

Бүгүнки күн товва қилиш вә һәқиқәтни қобул қилиш күнидур. Бу ишларни кечиктүрүш келидиған езитқулуққа муптила болуп алдинишниң хәвпигә йеқин турушқа баравәрдур; ундақ алданғанлар дәҗҗалниң дунияға йәттә жиллиқ һөкүм сүрүшидә униңға қул болиду вә ахирида Мәсиһ қайтип кәлгинидә униң билән тәң һалакәткә йүзлиниду.